

รับเข้าระบบ : 18/01/2568

พิจารณา : 23/03/2568

สิ้นสุดกระบวนการ : 20/04/2568

การเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โดยใช้กิจกรรมแนะแนว

The Enhancement of Critical Thinking Among Grade 4 Students

Through Guidance Activities

นัทธินี พันธุ์พล¹ มณฑิรา จารุเพ็ง² และพัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์³

Nattinee Panthupol¹, Monthira Charupheng² and Patcharaporn Srisawat³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 2) เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง จำนวนทั้งสิ้น 240 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นนักเรียนที่มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมทั้งห้องเรียนอยู่ในระดับน้อย เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.75 และ 2) กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย เทคนิคเกม การใช้คำถาม การบรรยาย เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ กรณีตัวอย่าง การระดมสมอง และการอภิปรายกลุ่ม สามารถเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ กิจกรรมแนะแนว นักเรียนชั้นประถมศึกษา

¹ สังกัด สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² สังกัด สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ สังกัด สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

This research aims to 1) study the critical thinking skills of fourth-grade students and 2) compare their critical thinking skills before and after participating in guidance activities. The population for this study consists of 240 fourth-grade students in the academic year 2024 from a selected school. The sample group for enhancing critical thinking skills includes students with overall critical thinking scores at a low level in their classroom, forming an experimental group of one classroom with 30 students. The research instruments include 1) a critical thinking assessment for fourth-grade students, with a reliability coefficient of 0.75. 2) Guidance activities designed to enhance critical thinking skills, with a validity coefficient of 1.00. The data analysis employed statistical methods, including mean, standard deviation, and a paired t-test.

The research findings revealed that 1) The overall critical thinking skills of fourth-grade students were at a moderate level. 2) The experimental group that participated in the guidance activities showed a statistically significant improvement in critical thinking skills at the .05 level. This indicates that the guidance activities comprising game-based techniques, questioning strategies, lectures, creative techniques, case studies, brainstorming, and group discussions effectively enhanced the critical thinking skills of fourth-grade students.

Keywords: Critical thinking, Guidance activities, and Elementary school students

บทนำ

การคิดเป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ในการนำข้อมูลไปเชื่อมโยงกับข้อมูลหรือประสบการณ์เดิม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์นั้นแตกต่างไปจากสัตว์อื่น ๆ การคิดจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การคิดที่มีคุณภาพคือการคิดที่มีการหยุดคิดเพื่อประเมินในสิ่งที่คิดและคิดต่อ ถือว่าเป็นการคิดที่เป็นกระบวนการคิดที่หลายขั้นตอน เป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) ผลลัพธ์ของการคิดจึงมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้คิด เพราะผ่านขั้นตอนการคิดกลั่นกรองมาเป็นอย่างดี (Chanathip, 2011)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลง และเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ต้องเผชิญกับข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศต่าง ๆ ที่มีมากมาย การใช้ความคิดของตนเองในการประเมินเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้อง แม่นยำของข้อมูลที่ได้รับ ผ่านการตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผล ซึ่งในปัจจุบันมีข้อมูลเท็จ โดยเฉพาะบนโซเชียลมีเดียมีเป็นจำนวนมาก ทำให้หลายคนเชื่อข้อมูลที่เป็นเท็จโดยไม่ผ่านการตรวจสอบ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้อง

กลั่นกรองให้ตีเพราะข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ย่อมมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไป ทั้งทางด้านบวก และด้านลบ การแยกแยะข้อมูลที่เป็นจริง เท็จ เชื่อถือได้และเชื่อถือไม่ได้ด้วยการใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงสามารถช่วยในการแยกแยะข้อมูลได้ (Chanathip, 2011) ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการหลักและเป้าหมายหลักของการศึกษา รวมถึงเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ (Jutamas, 2018)

การมุ่งเน้นในการเสริมสร้างพัฒนาการให้แก่เด็กได้ตามช่วงวัยเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยการส่งเสริมด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาของเด็ก จะทำให้มีพัฒนาการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล สามารถไตร่ตรองตรวจสอบสถานการณ์ ว่าสิ่งใดควรเชื่อและควรปฏิบัติ สามารถพัฒนาการคิดได้ดีกว่าเดิม ทั้งนี้ควรเริ่มในเด็กตั้งแต่อายุ 11 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านการคิดแบบนามธรรม สามารถวิเคราะห์ เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ไม่ยึดติดอยู่กับข้อมูลที่มาจากการสังเกตเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และเริ่มเข้าใจความคิดของผู้อื่น คิดอย่างสมเหตุสมผลได้ สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของเพียเจท์ (Sriruan, 2010) ที่ได้ให้แนวคิดพื้นฐานที่ว่า เด็กไม่ได้เกิดมาพร้อมทั้งความรู้และความคิด เด็กเรียนรู้โลกภายนอกรอบตัว และพัฒนาเป็นความคิดไปตามลำดับขั้นตอน ความเจริญเติบโตทางความคิดพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางร่างกาย และด้านต่าง ๆ ตามลำดับขั้นพัฒนาทางความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย อยู่ในลำดับขั้นใช้ความคิดดำเนินการเชิงรูปธรรม (Concrete operation) อายุประมาณ 7-11 ปี ลักษณะพัฒนาการเด่น ๆ คือ รู้จักคิดอย่างใช้เหตุผล สามารถคิดย้อนกลับได้ คิดในเชิงสัมพันธ์ รู้จักแบ่งแยกจัดหมวดหมู่ ลำดับขั้น เข้าใจเรื่องการคงสภาพเดิม ดังนั้นจึงสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่วัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งเป็นนักเรียนในช่วง อายุ 9-12 ปี ตามพัฒนาการของเด็กในวัยประถมศึกษาเริ่มมีการเรียนรู้ในการใช้เหตุผลได้อย่างสมเหตุสมผล วิเคราะห์ เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณตั้งแต่วัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นก้าวแรกของช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคิดสำหรับเด็กในวัยนี้ ก่อนที่จะเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น เพื่อเป็นการเตรียมตัวที่จะเติบโตไปเป็นวัยรุ่น หรือผู้ใหญ่ที่พร้อมจะเผชิญกับปัญหา

กิจกรรมแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ทุกสถาบันจะต้องจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนนั้นมีสมรรถนะขั้นพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี กิจกรรมแนะแนวจึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง รู้จักคิดและมีกระบวนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา สามารถเผชิญกับปัญหาและสิ่งที่ท้าทาย สามารถจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (Rattanawat, 2021)

จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมแนะแนว เนื่องด้วยกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ไขปัญหา สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับ

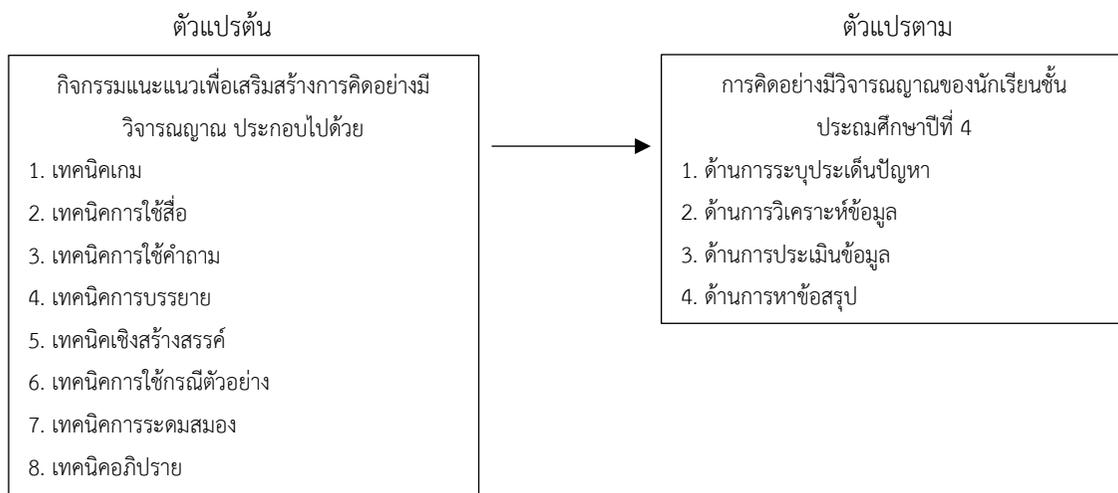
สภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการได้ตามช่วงวัยได้เป็นอย่างดี (Sriruan, 2010) หากมีการออกแบบกิจกรรมและแนวให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน ทำให้กิจกรรมและแนวมีประสิทธิภาพ และช่วยเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่าง เช่น การนำเทคนิคเกมที่เป็นสื่อในการกระตุ้นความสนใจ และพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ได้ เทคนิคการใช้คำถามเป็นการถามตอบเพื่อให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิดเพื่อหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาเป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้เรียนในช่วงวัยประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีความพร้อมและได้รับการพัฒนาตนเองตั้งแต่วัยเด็กตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงที่มีการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา หากวัยนี้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจะทำให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมและแนว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมและแนว ตามแนวคิดของ Ennis (1985) เพื่อการคิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างไตร่ตรองในการตัดสินใจก่อนที่จะเชื่อ หรือก่อนลงมือปฏิบัติโดยเน้นประเด็นสำคัญ ประกอบไปด้วย 1) ด้านการระบุประเด็นปัญหา 2) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล 3) ด้านการประเมินข้อมูล 4) ด้านการหาข้อสรุป นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมและแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป แนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง จำนวน 240 คน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรทั้งหมด
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นนักเรียนที่มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมทั้งห้องเรียนอยู่ในระดับน้อย จากนั้นนำห้องเรียนที่มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับน้อยมาสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับใช้ในงานวิจัยเรื่องการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ประกอบไปด้วย แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามนิยามศัพท์เฉพาะ สร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยศึกษาและพัฒนาตามแนวคิดของ เอลนิส อิงตามรูปแบบวัดจาก Cornell Critical Thinking Test Level X และแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ของ (Thanyasita, 2002) เพื่อใช้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามขั้นตอนของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อประเมินระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สร้างเป็นแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณเลือกตอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกต้อง 1 ตัวเลือก โดยตั้งคำถามจากสถานการณ์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและส่วนตัวของนักเรียนในช่วงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รวมจำนวน 20 ข้อ เกณฑ์ในการตรวจให้คะแนน คือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 ข้อ ได้ 0 คะแนน โดยออกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ นำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำนวน 20 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ข้อคำถาม ภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะในแต่ละรายการ และให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัดที่สร้างขึ้น โดยข้อคำถามทุกข้อในแบบวัดผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง และนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) ข้อคำถามทั้งฉบับ 20 ข้อ มาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20-0.67 และนำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก มาวิเคราะห์

เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่า KR-20 ของคูเดอริชาร์ดสัน (Kude-Richardson) เท่ากับ 0.75 จากนั้นนำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาปรับปรุงแก้ไข จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งที่เป็นกลุ่มทดลอง

2. กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การสร้างกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) รวมเป็นทั้งสิ้น 6 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที เนื่องจากเด็กในช่วงวัย ประถมศึกษาตอนปลายมีการใช้เวลาในการอ่านและทำกิจกรรมเป็นเวลานานนำกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผลการทดสอบค่า ความเที่ยงตรง เท่ากับ 1.00 นำกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ได้ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเหมาะสมเกี่ยวกับลำดับขั้นตอน ระยะเวลา เนื้อ เทคนิค ตลอดจนข้อบกพร่องที่เกิดระหว่างการ ทดลอง จากนั้นนำประเด็นข้อบกพร่องที่พบไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง จากนั้นนำกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง ภายหลังจาก เสร็จสิ้นการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยนำแบบวัดการคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ผู้เรียนทำอีกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเรื่องขออนุญาตวิจัยในมนุษย์ เลขที่ SWUEC-672031 เมื่อได้รับผลการรับรอง วันที่ 9 มีนาคม 2567 จึงดำเนินการยื่นเรื่องขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ เพื่อทำหน้าที่แจ้งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในการอนุเคราะห์เก็บข้อมูล จึงเริ่มดำเนินการศึกษาระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 240 คน โดยให้นักเรียนได้ทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเก็บข้อมูลคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) จากนั้นดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่ายจากห้องเรียนที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยการคิด อย่างมีวิจารณญาณต่ำที่สุด เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน หลังจากได้กลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน จึงได้จัด กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นจึงให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบ วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณอีกครั้ง เพื่อเก็บข้อมูลคะแนนหลังการทดลอง (Posttest) และในขั้นสุดท้ายนำ คะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานซึ่งประกอบไปด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว สถิติที่ใช้การทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อทำการศึกษาคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยของการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ดังผลในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (N=240)

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน (คน)	μ	σ	การแปลผล
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	240	12.80	3.85	ปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านกิจกรรมแนะแนว ซึ่งประกอบไปด้วย เทคนิคเกม การใช้คำถาม การบรรยาย เทคนิคเชิงสร้างสรรค์ กรณีตัวอย่าง การระดมสมอง และการอภิปราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.91 และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย 15.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.26 ดังนั้นการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านกิจกรรมแนะแนวทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นได้ ดังผลในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการทดลอง (n=30)

การทดสอบ	M	SD	การแปลผล	t	p-value
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	12.27	3.91	ปานกลาง	7.32*	0.01
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	15.13	3.26	สูง		

*p<.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 จากจุดมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษา พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 12.80$, $SD = 3.85$) ทั้งนี้การพัฒนาความคิดสติปัญญาไม่ได้ขึ้นกับพันธุกรรมเพียงอย่างเดียวแต่มีสิ่งแวดล้อม สังคมต่างๆ ประกอบด้วย ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่กล่าวมาอาจจะเป็นบริบทของโรงเรียนมุ่งเน้นการพัฒนาทางความคิด มีการใช้หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความชอบ ความสนใจของตนเอง ผ่านเล่น การทำกิจกรรม มุ่งเน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการเรียนรู้เชิงสัมพันธ์ สหวิทยาการ และผสานการเรียนรู้ทางสังคม เน้นพัฒนาทักษะให้เกิดความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนแห่งนี้มีความพร้อมทางด้านวิชาการและด้านทักษะ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ (Encabo et al, 2023) ที่ได้ศึกษาการวิจัยเชิงประเมินเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยศึกษาระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ของเมืองมูร์เซีย ประเทศสเปน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 9-12 ปี มีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำกว่าความต้องการในปัจจุบัน เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. การเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลัง มีค่าเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมแนะแนว สามารถเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ เพราะกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง รู้จักคิดและมีกระบวนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา สามารถจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ดี ดังที่ (Rattanawat, 2021) ได้กล่าวสนับสนุนว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้บุคคลทุกช่วงวัย ได้รู้จักตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ การปรับตัวในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการวางแผนการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ (Thanyasamon et al, 2016) ได้กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในแต่ละด้าน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้นำตนเองพัฒนาแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเอง ปรับตนเอง พัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการใช้กิจกรรมแนะแนวนั้นสามารถช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ (Rattanawat, 2021) ที่ได้พัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ เพื่อ

ส่งเสริมทักษะ 4Cs ซึ่งมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณร่วมด้วย สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวนั้นมีคะแนนทักษะ 4Cs หลังทดลอง และติดตามผลการทดลองสูงกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ (Phattharamon, 2008) ได้สร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดลองพบว่า คะแนนก่อนและหลังการใช้ชุดสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงขึ้น และนักเรียนเห็นด้วยกับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมถึงงานวิจัยต่างประเทศก็มีการสนับสนุนว่าการใช้กิจกรรมแนะแนวนั้นสามารถส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ อย่างเช่น งานวิจัยของ (Pertiwi et al, 2020) ที่ได้ศึกษาการแนะแนวแบบกลุ่มด้วยเทคนิคการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้ข้อมูลออนไลน์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการแนะแนวแบบกลุ่มด้วยเทคนิคการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในการใช้ข้อมูลออนไลน์ได้ รวมถึงงานวิจัยของ (Rahayu et al, 2019) ได้ศึกษาการแนะแนวแบบกลุ่มโดยการใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการศึกษาพบว่าการแนะแนวแบบกลุ่มที่ใช้แผนผังความคิดมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน มีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการจัดกิจกรรมแนะแนววิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยการออกแบบกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนนั้นคำนึงถึงความต้องการตามช่วงวัย และความแตกต่างระหว่างนักเรียน โดยการเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาความคิดเทคนิคที่มีความน่าสนใจ จูงใจให้นักเรียนเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนดขึ้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมนั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และสามารถเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่กันได้

จากการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มทดลองซึ่งผู้วิจัยได้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด มีการพิจารณาไตร่ตรอง ทบทวนรอบคอบมากยิ่งขึ้น ผ่านการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การตรวจใบงานของนักเรียน และการทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งหมด 6 ครั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เลือกเทคนิคไปใช้ในกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยแนะนำเทคนิคเกม และเทคนิคการใช้สื่อ เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าเทคนิคเหล่านี้สามารถสร้างความสนใจของนักเรียน นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี

2. แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถนำไปใช้กับกลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาได้ แต่ควรมีการศึกษาหรือปรับให้เข้ากับกลุ่มประชากรที่จะนำไปใช้ เนื่องจากเนื้อหาของแบบวัดฉบับนี้ได้ปรับขึ้นตามบริบทของกลุ่มประชากรที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เสนอให้มีการติดตาม (Follow - up) และประเมินผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 1 เดือน เพื่อศึกษาความคงทนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง
2. ควรใช้วิธีการเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์ การแสดงความคิดเห็น เพื่อรับรู้ความคิด และมุมมองของนักเรียนต่อการทำกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Encabo-Fernández, E., Albarracín-Vivo, D., & Jerez-Martínez, I. (2023). “Evaluative research on the critical thinking of primary school students”. *International Journal of Educational Research Open*, 4: 100249.
- Intha, T. (2002). *Development of a Critical Thinking Ability Assessment for Grade 5-6 Students*.
- Kachendecha (2016). *Guidance System in Schools*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.
- Kaewkangan, S. (2010). *Developmental Psychology: Life at Every Stage*. Bangkok: Thammasat University Press
- Khantarit, P. (2008). *The Development of a Guidance Activity Instructional Package to Enhance Analytical Thinking of Grade 6 Students at Wat Bampen Nuea School Min Buri District Bangkok*.
- Pennrattanahiran, R. (2021). “Analysis of Problems and Approaches to Promote 4Cs Skills of Primary School Students in Schools under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3”. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(2): 675-692.
- Penrattanihiran, R. (2022). “An Analysis of Problems and Approaches to Promoting 4Cs Skills for Primary School Students in Schools under the Chiang Mai Primary Education Service Area Office 3”, *Santi Education Review Journal*, 10(2): 675-692.
- Pertiwi, R. E., Wibowo, M. E., & Purwanto, E. (2020). “Group Guidance with Problem Solving Technique to Improve Critical Thinking in Utilizing Online Information”. *Journal Bimbingan Konseling*, 9(1): 1-6.

Pornkul, C. (2011). *Teaching Thinking Processes: Theory and Application*. Chulalongkorn University Press.

Rahayu Lestari, M. E. W., Awalya. (2020). “Group Guidance of Mind Mapping to Improve Critical Thinking Skills”.

Yongthai, J. (2018). “The Development of Critical Thinking Skills and the 21st Century”. *Silpakorn University Journal of Educational Administration*, 9(2): 344-356.